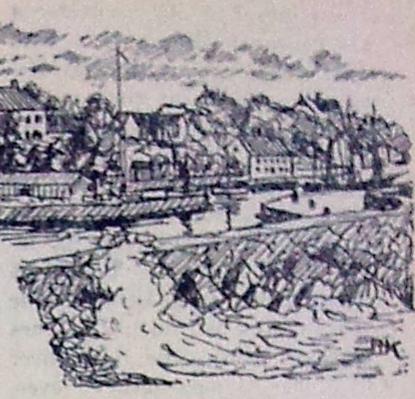

NORDBORNHOLM

Ugeblad og Annoncetidende
for Allinge-Sandvig.
Gudhjem, Østerlars, Hasle
Ølsker, Rutsker, Rø og Klemens.

Ansvarshavende Udgiver:
Otto Gornitzka. - Telefon 74.
Trykt i Allinge Bogtrykkeri
Oplag ca. 3500 Eksemplarer

Nr. 42 Alm. Annoncer 10 Øre pr. mm, efterf. Gange 8 Ø.
Forretningsann. 8 - 6 Ø.

Fredag den 19. Oktober

Annoncer og lokalt Stof maa være indleveret
senest 2 Dage før Bladet udgaar.

1928

Den danske Mølle.

Det er Danmarks Sang —
Hør hvor Møllerne gaar,
den frejdige Blæst
imod Sejlene slaar,
„Vi maler, vi maler, vi maler,
vi staar med Blæsten
og Regnen i Favn,
ak Mennesker, sig os,
hvad gør I af Gavn?
I taler — I taler — I taler!“

Det er Møllernes Sang.
Se, hvor flittigt de slaar
i Sommer, i Høst,
i Vinter, i Vaar.
De virker, de virker, de virker.
Hør Kværnenes frugtbare
gruttende Lyd,
Møllerne synger i Blæsten
med Fryd!
„Vi knirker — vi knirker —
vi knirker.“

Det er Danmarks Sang
paa den grønne Vej,
Møllernes kære melodiske Støj:
„Vi drejer, vi drejer, vi drejer.“
Saa bed ogsaa du
som en Fugl i det Blaa:
„Den mosklædte Mølle,
oh lad den staa
paa Høj og paa Eng
og ved rindende Aal!“
Harald H. Lund.

Vore Kirkebygninger for 200 Aar siden.

— 0 —
IV.

Nylars Kirke (Sct. Nicolai) er den af de 4 bornholmske Rundkirker, der bedst har trodset Aarhundreders Paavirkning uden at være undergaaet synderlig Forandring, ligesom den mangler de svære udbyggede Støttestykker, der kendetegner de andre Rundkirker. Bygningsmaterialet og Byggemaade er dog nogenlunde den samme omend der synes at være anvendt mere Omhu paa Opførelsen.

For oven har Kirken opr. været synet med Murtinder, men da en Del af den vestlige Mur 1661 var falden ned, blev disse paa en enkelt nær under en omfattende Restavrering tilmurede og sandsynligvis er Vaabehuset opført samtidig.

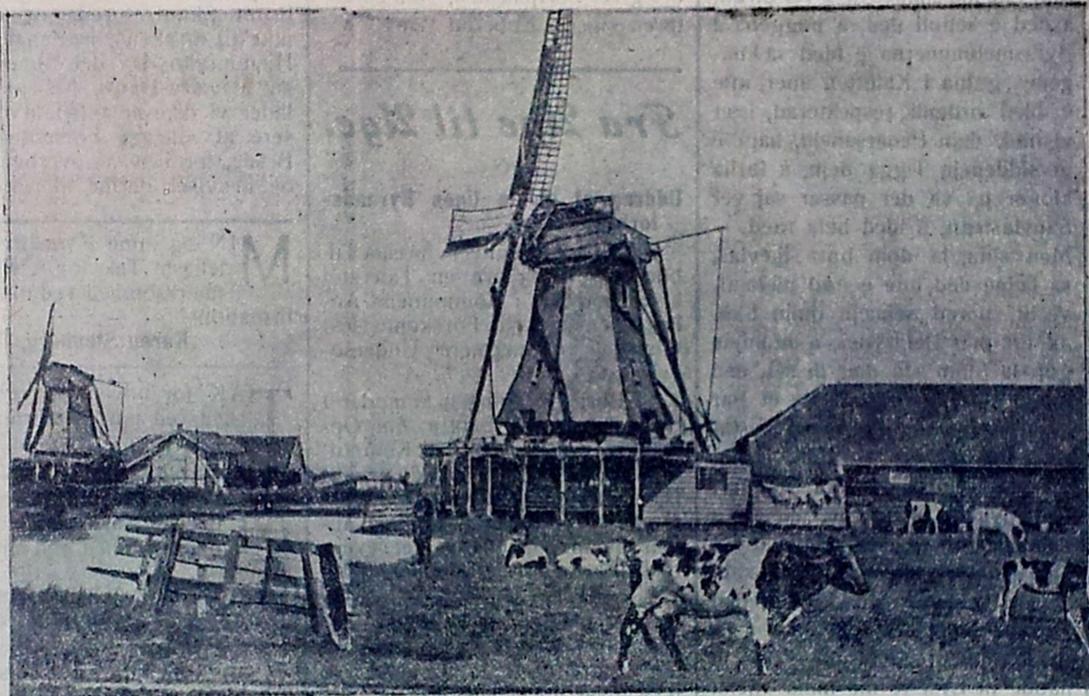
Taget er kegleformet og tækket med Tagspaan, hvorimod Koret er blytækt.

De opr. Lysaabninger og Kvindedøren er i Tidernes Løb erstattede af 3 store firkantede Vinduer, der bedre tillader Lyset at trænge ind.

Paa Korrundingens Tag findes et i Egetræ udskaaet Mandshoved, bærende en Hat af Bly; det er sandsynligvis den samme, som af Thura fejlagtig er opført under Ny Kirke.

Selve Kirkerummet er lille og snævert, kun 11 m i Gennemsnit, og herfra maa regnes den 2 m tykke Midterpille, der bærer Hvalvingerne. Højden er ca. 5 m. Pil-

Hvor Landbruget er afhængig af Vindmøllerne.

Man kan vanskeligt tænke sig selv det mindste hollandske Landskabsbillede uden Kanaler og Vindmøller, og de sidste er næsten utallige. Men Hollænderne benytter ogsaa deres Vindmøller til næsten ethvert Erhverv. De maler Kornet, savor Træet, skærer Tobak eller maler det til Snus, knuser Skærver og — hvad der er det vigtigste af alt — pumper

Vandet op fra Marsklandets Grøfter ud i Kanalerne, da Landet ellers snart vilde forgaa af Fugtighed.

Ved gunstig Vind kan en af de større Møller hævde ikke mindre end 45,000 Potter Vand fire Fod højt i Minuttet.

Saaledes har den snilde Hollænder taget det ene Element i sin Tjeneste for med det at be-

kæmpe det andet. Ikke saa sjelden bliver ogsaa Hollændernes Rigdom beregnet efter hans Møllers Antal — man siger ikke: den og den har saa mange Tønder Land eller saa mange Tusinde Gylden, men „han er en Mand paa 10—12 Møller“. Hollands Landbrug er afhængig af Vindmøllerne, uden dem vilde der ingen Velstand være i Landet.

len er opført med megen Omhu og hviler paa en Sokkel, medens den foroven er afsluttet med en Kapitælgesims, som er forsynet med Kalkmalerier. Disse, der i Aarhundreder har været overkalkede, men stammer fra den katolske Periode og er Kirkens fornemste Prydelse, blev afdækket ved en Reparation 1882 og delvis restaureret af Prof. Kornerup.

Ogsaa Ydermuren har været prydet med Malerier, men disse er nu atter overkalkede, da det viste sig at være for medtagne til at kunne opfriskes. Billederne har sikkert forestillet Episoder af Kirkens Skytshelgen, Sct. Nicolaus Liv. Mellemrummet mellem de nuværende to smukke Border angiver Billedrækkens Højde.

Kapitælmaleriet paa Midterpillen bestaar af meget karakteristiske ret naive Billeder af Skabelseshistorien og Syndefaldet. — Først ser man Adams Skabelse, derefter Eva opstigende ved hans Side, derefter: Gud advarer Adam og Eva mod at røre ved Kundskabens Træ, Syndefaldet, Udvisningen af Paradiset. — For yderligere at illustrere Kammeratskabet er Eva før Syndefaldet — ligesom Adam — afbilledet med Skæg, hvilken Prydelse hun efter Faldet maa undvære. Et Billede af Adam, arbejdende i sit Ansigtssved, er desværre ødelagt, derimod er Slangen, der bærer en ung Mands

besnærende Ansigtstræk, glimrende tegnet.

Efter Prof. Kornerups Antagelse er disse Kalkmalerier, der stammer fra den romersk-byzantiske Skole, ca. 700 Aar gamle.

Under en Restavrering 1882 fandt man et Stenalter med Rum til Opbevaring af Relikvier.

Paa den vestre Kirkemur læses: „Anno 1661, Paaske-Mandag faldt den vestre Kirkemur ned udad til ved denne Sancte Nicolai Kirke, som kostede 400 Slettedaler igen at opbygge, og da var den hæderlige og vellærde Mand Mads Michelsen Sognepræst, som døde den 30 Sept. Anno 1663, og velagte Mand Mads Hinse Kirkeværg.“

Paa en Tavle ved Alteret læses: „Anno 1669 døde Salig Hr. Anders Michelsen, Sognepræst til Nylai Kirke.“

„Anno 1638 døde Salig Hr. Baltzer Thomesen, Sognepræst til Sct. Nic. Kirke.“

Paa en Fane, som hang i Kirken, og som 1850 blev solgt til Myregaarden, stod følgende:

„Herunder hviler Hans Kgl. Maj. til Danmark og Norge, Bestalter Capitaine ved det tredje National Compagnie her paa Landet, Velædle Sal. Hans Kofoed Hansen til Myregaard, fød Anno 1655, tjent som Under- og Overofficer her paa Landet Bornholm udi 45 Aar, død 1729 udi hans Alders 75 Aar.“

Paa Pulpituret læses:

„Hvad Sted du udi Kirken har,
hvor du dig end vil sætte,
Ved Gulvet eller Hvalvingen,
du vist maa vide dette,
At om du ej dit Sind, din Lyst
tra Jorden faar opdraget
Til Himmelen og Herrens Ord,
da bliver du bedraget.
Flyv derfor op i Jesu Navn,
med Sjæl, med Sind, med Hjerte
Til Livets Vej, til Himmelen,
tænk paa din Synd med Smerte,
Gak hen til Jesum, søg i ham
din Fred, dit Liv, din Ære
Seel dette er alt hvad du her
af Ordet har at lære.“

I Korets sydvestlige Hjørne er Opgang i Ydermuren til 2. Stokværk. Ved Trappen findes endnu et firkantet Hul i Gulvet, der har ført ned gennem Hvalvingen og antagelig tjent til at vælte Sten el. Ild ned paa indtrængende Fjender. En Trappe fører videre op til 3. Stokværk, hvor det opr. Forsvarsværk, Skyttegangene og den nederste Del af Udsigtstaarnt endnu er bevaret.

I Vaabehuset staar to Runesten, hvoraf den højeste i et slynget Slangebaand bærer følgende Indskrift:

„Sasser lod rejse Sten efter sin Fader Halvard, han druknede ude paa Havet med hele sit Mandskab. Den hellige Christ hjælpe hans Sjæl. Denne Sten skal staa efter (dem).“

Den anden Sten er mere forvitret, men af særlig historisk In-

teresse, da den sikkert bringer os Bud om Jarlen Vesets Sønnesøn, Kaabe-Sven, og tydes saaledes:

„Kaabe-Sven rejste denne Sten efter Bøse sin Søn, den brave Mand, som blev dræbt i Kampen ved Udlænge (ved Kalmar ca. 1050). Gud Herren hjælpe hans Sjæl og Sct. Michael.“

Det firkantede Klokketaarn ligner de andre Kirkers (Kampstenskammer med Træværk i Tagetagen) Den store Klokke var støbt 1580. Paa den lille Klokke læses:

„Kong Frederik den Fjerde, Guvernør Valdemar Reetz, Sognepræst Herman Jørgensen Sode paa Bornholm

Naar Klokken kimer højt,
I tør ej blive bange,
Men tænker, Tiden er til Herrens
Hus at gange;
Thi Herren kommer snart
med sin Basune-Lyd
Og vækker os af Støv til evig
Himmel-Fryd“.

Symnastikkens Nytte.

— 0 —

Det daglige Liv foraarsager Stivhed. Vore daglige Beskæftigelser er sjældent saa store, som Ledene tillader det. Ofte deltager mange Led i Arbejdet, og Bevægelserne er derfor store; men de er i Virkeligheden smaa for hvert enkelt Led. Der er saaledes ingen Bevægelse ved Arbejdet, som medfører, at Arterne strækkes op ad i deres fulde Længde eller føres saa langt tilbage, som de kan komme. Der er ingen Bevægelse, der fordrer, at Ryggen skal bøjes saa langt frem over eller til Siden, som den kan; og der er ingen, som lader Ledene i Benene bevæges i deres hele Udstrækning.

Kort sagt: det daglige Livs Beskæftigelser holder sig et kortere eller længere Stykke inden for de Ydergrænser, som Muskernes og Ledenes Senevæv sætter. Og naar Bevægelserne aldrig foretages til de yderste Grænser, saa forsvinder Evnen til at naa disse, eller rettere sagt: Grænserne nærmer sig hinanden, d. v. s.: Ledenes Bevægelighed formindskes, og de bliver stivere.

De Fingre, som en Gang kunde rettes helt ud, bliver tilsidst helt krogede af det stadige Greb om Værktøjet. De Skuldre, som en Gang sad tilbagetrukne af sig selv, de trækkes langt frem under Arbejdet uden nogen Sunde at blive trukket tilbage — i hvert Fald ikke stærkt nok. Kroppen bliver da lige saa flad over Brystet, som den før var over Ryggen. Den Ryg, som en Gang var rank og som kunde bøjes smidigt til alle Sider, den holdes saa længe bøjet over Arbejdet, at den tilsidst bliver stiv og ikke kan rettes helt ud.

Saaledes kan man gennemgaa alle Legemets Dele og se, at naar man udelukkende gør smaa Bevægelser, bliver det efterhaanden umuligt at gøre de større, d. v. s.: der opstaar Stivhed.

Men Gymnastikens Bevægelser giver Smidighed. Der findes intet bedre Middel mod Stivhed i Lemmerne end Gymnastik. Et af dens vigtigste Bud er, at Bevægelserne skal udføres helt ud til Ledenes Grænser. Hvis dette Bud bliver fulgt, har Gymnastiken en overordentlig Evne til at bevare disse Grænsers vide, eller til paa ny at udvide dem, om de skulde være bleven trykket sammen, hvad der meget ofte er Tilfældet.

Vør Haunarykkjed.

—o—

Nøls Krøstoffer, hannem du ved, Snabbin, di kajlajn, djør ja maj å å te i Snak me, når ja har goa Stunjner, hajn har alti en ejle ajjne Passasikka å fortælla, hajn sjausar å væver ju lid, som gamla Folk di bruer, men ofta kajn der semenj varra majjed sant å rejtit i, va hajjn fortæller, kanthro. —

„Ded va semeijn nue i Hindaejn“, sa hajn, då ja ævent løv päinj, å vi stansada op, „då ja i Sjumningen ligesom de anre arbajsløsa Kulerna drabbada nær a Haun te for å spotta ina, glo uauer Haved, å så for å høra lid på di derstanes Præk, naturlit. — Ja ble inte skoffader, for som sevanli sto der som van filesæjs Kara i Småpytta hist å hær så jævt fordeltå längs Rykkjed. — Ded è artit, ja somma Tier helt plazerlit å høra på, va der kajn fortælles siddenejn Sta. Der kajn ejn nemmeli få å vidda næstan alt imellem Hømmel å Jor, vem ijn ska stemma på vør è ajle ajjnet Vall som liggjer for, om ejn ska stømma på Højre, Venstre æjle Sjosialerna, derrefor kajn ejn ju lievel jorra som ejn vil når a dejn Daijn stojnar te, å ded djor ejn ju au, naturlit. Ja har nu ded Prønzipet, å det ved ja der è fler enj ja der har; snakker ja me ejn Højremajn, der gjerna vil fiska min Stemma, så højler ja me hannem, èd ejn Venstremajn, djor ja ded samma, å èd ejn Sosialist, så ska ja, for ja è ju Arbjarra; å Kattijn skjulle stå å krægla me dom hæjler.“ —

— Hvem stemde du så på? — insjød ja.

„Ijnen, ja ble jemma, så fikkje de lie go Ret ajle tre, å ja ble inte utevens me noggijn. —

Menne ader, ded va i Hijndaejn a ja nue kom luzenes ner ad Bakkajn frambi John Mass. Ja stansada lid op for å se mig omkræjn, å ta et lided Bestik over vikkijn Krødda ja skjulle sluta mig te for å høra mæst Nyt å få mæst å vidda, udan alivel å ble propadar alfor ubærmelit me Løijn hejler; for ded må ja sajna, di tared inte alti lienau ud me Sajnhedejn, å ejn bryer saj dante om, som Valle Olsen sa i „Nordbornholmarijn“, — a komma te å løvva me Limstongejn“, hvis ejn skjulle komma te å plabra ud me nogged igjen å ded ejn sto å hørde. — Som sajt, ja sto der å djøre mina „Berekninger“, som Svensken sa, for ja va ræjte sant i Autan lid i vilalrè me, hvor ja skjulle sluta maj te, då der sto så monna. Ded resulterde livel i, ja nøjedes me å loffa ræks auer Gadan å hen te Vinkelkræjnejn tvært auer for ded gamla Hotel du Nored. Å der, kajn du tro, va asjillia som a der fikkje bodde læst å påskrevved. — Især djikked ud auer disse hersens sjidena Sjevs-

ankern, du ved, a hajn Prellemnerløjtenantejn, æjle Kaftajn è hajn ju nu, har fåed stavlad op på dejna Døijnnahøjn der uda i Sanvi — ja synes nu ader, a ded è nad Sluder a hajn seddan è gæjnejn hen å blèd Kaftajn, for ejn ka ju forplavemaj inte vidda nu, om ded è dejn gamla æjle dejn unga, forra vad så næmt, då behøvde ejn inte ta fajl. — Men nue ded va Ankern. Nana mente, a di skjulle tas væk, å anra mente, a di kujne semen got ble stanes, di sto ju livel ente najjn ivæjn der oppa på Knajlijn, der kom ju livel ijnijn, å når a Græsed om Sommarijn vauser lid højt, så è di semen livel hal sjylda, så ijnijn ser dom, å om Vinterijn kommer der jo alri najjntes noggijn på dejn Lén. Men ded è ju monstro ded, a der è sat siddena Sjilt op hest å hær om, a Afajl å ajned Møj inte må smides nera vør Stran, å ded è selføli ded, a noggena å Byråsmelømmerna è blèd så knagenes galna i Kalotten auer, inte è blèd ordenli respekterad, især vistnok dejn Pedersenejn, hajn è ju siddenejn Tigga dejn, å farlia kloger på va der passer saj vør Sanviastran, å ided hela taed. — Men sjita, la dom bara tjævlas, så læjne ded inte è nad mera alvorlit, djored semæjn ijnijn Ska. Ja for min Del synes, a de kujne got la dom stå där di stå, ded kunje ju varra, hajn satte et Par gamla, ulævada Ploua å Hæstariver op me, så får Folk ju lid mera a se på å forunra saj auer; ded pyntar ju alt nu, når bara ded è gammalt å haluslidded. — Ded è forresten sant — ded kajn du vel saj maj — ja så forleden Da, ja va uda et lidet Straj å ta desse Ankern i Øjesyn — for ja hadde ju Lyst te me mina ajjena Iven å se, veddan de sto, nemli — a der sto på denjna Steninj, di har fåed rejst for hannem Befrierijn Jens Koffed, — dejn niene Dezember — sto der. Dejn niene? Strajs trode ja, ja læzte gæled, men då ja hadde fåed fiskad Glåriven fram å sat dom på, sto der rejtnok livel dejn niene. Ja è nu inte så stiv i Kattekissemuven lejnere, men hår ja nue livel alti ment, a ded va dejn ottende ded djik for saj ded Spræjled, men kajnsje ja hausar fajl, ejn begjyner ju au å ble gammajler, å då hausar ijn inte alti så got lejnere, kansje au di inte hår hat nåd Åttatål, når di hugded, å dejn niene ligdjer ause klos opad, så sjita va jored væl; ded è ju au livel så læjne sin nu.

— Naj, men ih du fræsens — ja hausar inte om ja hauste å lokka Kattijn ud, då ja djik, ja får løvva jem å se ætte å lokkajn ud, æjle bler der ikke te å varra i Stauan di foste fjaurtan Dána. — Adjøs du — Adjøs. — Kansje vi snakkes vør igjen ejn ajnijn Dá.

Ejn Skrivara.

Udenfor Redaktionen.

—o—

Byraadet har afholdt Licitation over Brænde og antaget det billigste Tilbud. Skatteyderne vil glæde sig og tænke, her sparede Byraadet os dog for en unødvendig Udgift; men der er ingen Grund til Glæde, der bliver ikke mange Kroner sparet paa denne Forretning. Byraadsmedlem Emil Holm har forsynet Skolerne rigeligt med Brænde til Vinterbrug, og jeg skulde tage meget Fejl om ikke Fattigudvalgets Formand Emil Holm ogsaa har forsynet de fattige med Brænde for Vinteren; hertil er der ikke noget at sige, „de mere kloge o. s. v.“ Byraadet er kommen et halvt Aar bagefter med

Licitationen og Byraadet er gerne bagefter, i nogle Tilfælde et halvt Aar, i andre en Menneskealder, saa alt er jo som det bør være, Licitationstiden for Brænde udløber 1. Maj 29, saa kan Holm igen levere Forbruget for næste Aar, og Byraadet holde Licitation naar Brændet er leveret. Læserne kan selv finde en passende Betegnelse for en saadan Licitation. Det ser ikke ud til at Byraadet kan indse, hvor daarlig en Forretning det er for Kommunen at sælge Koks og købe det dyre Brænde i Stedet.

Det billigste Tilbud paa Brænde var 19,65 leveret hos Forbrugeren; for disse Penge køber Byraadet altsaa ca. 2 1/2 Mill. Varmeheder, og for samme Beløb sælger Byraadet i Koks ca. 3 1/4 Mill. Varmeheder.

Det maa her være Mængden der giver Fortjenesten, som Direktøren siger i Ebberød Bank.

Fra Uge til Uge.

—o—

Uddrag af sidste Uges Byraadsforhandlinger.

Fra Skansekomiteén forelaa Tilbud om at opføre en Talerstol af Strandsten i Kommunens Aulæg. Henvistes til Forskønnelsesudvalget til nærmere Undersøgelse.

— Borgerforeningen anmoder i Skrivelse af 24. Septbr. om Oplysning om, hvormeget Kommunen har ydet i Tilskud til Dr. Danchells Mindesten, og om hvor meget der er indkommet paa anden Maade, og hvad det eventuelle Restbeløb agtes anvendt til. Borgm.: Det er ikke Byraadet, men et Medlem af Byraadet, der har sat sig i Bevægelse for at faa rejst Stenen. Kommunen har ikke givet noget Tilskud, men der er samlet ind i Kommunen og i Nabokommunerne. Regnskabet er færdigt i Løbet af 14 Dages Tid, og saa tænker jeg, at det vil blive offentliggjort. Det, der vel særlig interesserer Borgerforeningen, er, hvor meget der er ydet fra Kommunens Side, og der er altsaa ikke ydet noget.

Det vedtoges at sende Skrivelser til den Komite, som havde med Indsamlingen at gøre.

Gasprisen nedsættes fra 28 til 24 Øre for Kogegas og fra 21 til 18 Øre for Motorgas. Hele Koks nedsættes fra 190 til 170 Øre pr. hl. Knuste Koks fra 210 til 185 Øre. Nødekoks fra 190 til 170 Øre. Smaakoks fra 120 til 100 Øre. Smuld fra 40 til 35 Øre.

Koksprisernes Nedsættelse træder straks i Kraft, hvorimod de nye Gaspriser først begynder efter November Maanedes Tømning.

Paa Levering af Kul og Brænde til Kommunens Forbrug i Tiden fra 15. Oktbr. 1928 til 1. Maj 1929 var indkommet Tilbud fra nedennævnte Forretninger:

Kul: Allinge Kolonial- og Produktforretning, Nordlandets Handelshus, Sandvig Brugsforening.

Brænde: Brændehandler Emil Holm, Allinge Savværk, Allinge Brugsforening.

Det vedtoges at antage til Levering af Kul Allinge Kolonial- og Produktforretning, og til Levering af Brænde Allinge Brugsforening.

Elektrisk Lys.

Østerlars Rundkirke skal nu have indlagt elektrisk Lys. Udgifterne hertil andrager ca. 3000 Kroner. Ved Turistbesøg i Kirken er indkommet 2300 Kr. Resten tilskyder Syforeningen.

Allinge-Sandvig ønsker ogsaa elektrisk Lys, men har ingen Penge. Hvorfor har vi ikke været saa fremsynte som Østerlarsboerne. Her er jo Masser af Turister om Sommeren. Lad os opkræve en lille Entre til Kirken og vor mindeværdige Byraadsaal, ikke at for-

glemme; der dog først maa pyntes lidt op med Skilderier af de berømteste Byraadsmedlemmer. Der kunde ogsaa tages Entre til Byraadsmoderne og Adgang til de lukkede Møder (hvor det interessanteste foregaar) til forhøjet Pris. Ogsaa til vort kommunale Nødtorftshus kunde der tages en passende Entre — og om 4 5 Aar har vi Penge nok til Installation af det hvide Lys.

En Sparer.

Vi havde i Dag Besøg af en Forretningsmand, som ønskede at reklamere i „Nordbornholm“ for sin Forretning. Han førte kun 1ste Klasses Varer, og for at overbevise os om dette, aabnede han for to store Pakker, han havde medbragt, og fremlagde et Sortiment Klædesko, der var nydeligt forarbejdede og saa ud til at være ualmindelig solide. Der var en halv Snes Kvaliteter til Priser fra 1,65 til godt 4 Kroner; de dyreste af brunt Skind, forede og næsten ikke til at skelne fra langt dyrere Hjemmesko. Da det tilmed viste sig at være Dansk Arbejde, undlader vi ikke at anbefale vore Læsere at aflægge Forretningen et Besøg, for selv at overbevise sig og henvise derfor til Annoncen.

MIN og mine Forældres hjerteligste Tak for udvist Opmærksomhed ved min Konfirmation

Karen Stenberg, Tein.

TAK for udvist Opmærksomhed ved min Konfirmation.

Karl Olaf Jensen, Løsebæk.

MIN og mine Forældres hjerteligste Tak for udvist Opmærksomhed ved min Konfirmation.

Ester Hansen, Hyldevang, Rutsker.

Tak for udvist Opmærksomhed ved min Konfirmation.

Gunhild Andersen, Sandvig.

TAK for Opmærksomheden ved min Konfirmation.

Karen Lintrup, Allinge.

Ung Pige

søger Plads. Henv. til

Murer Klausen, Allinge.

En Pige

kan faa Plads til 1. November

Rø Skole.

En 14-15 Aars Pige

kan faa Plads til 1. November.

Bedegademølle.

En nylig konfirmeret

Pige

kan faa Plads til 1. November.

August Gregersen, Bøgeskoven, Rø.

En Fodermester

kan faa Plads 1. November

Blaaholt pr. Allinge.

En nylig konfirmeret

Pige

samt en yngre Karl kan faa Plads

Tif. 24. Smødegård, Rø.

En yngre flink

Karl

søges til 1. November.

Knarregaard, Rutsker.

En flink Fodermester

søges til 1. November.

Nordre Norregaard, Rø.

2 sunde Lødekøer

eller Kvier ønskes til Købs

Tif. Ruts 38.

God, rund Kakkelovn

er billig til Salg

H. Chr. Dam, Allinge.

Freisens Hær, Hasle.

Brigader Søderstrøm leder Møder
Søndag d. 21. ds. Kl. 9,30 Fm.
Kl. 4. Em. og Kl. 8 Aften.

Udsalg

i Tejn Missionshus, TORSDAG d.
25. ds. Kl. 3.

Alle indbydes venligst.

Syforeningen.

Allinge-Sandvig Sømandsforening

afholder LØRDAG d. 27. Oktober

Bortsalg

Kl. 4 Eftm. paa Christensens Sal
med efterfl. BAL for Medlemmer.

Rø Skole.

Aftenskolen begynder 1. Novbr.
Kl. 7. FALLENKAMP.

Køb

den ny Damefrakke hos mig
og De faar den rigtige Frakke
til smaa Penge.

Andreas Thomsen

Ajletønder,

Vandtønder, Vaskekar og Saltekar

J. P. Rønne, Gudhjem.

Tlf. 85.

Alt Snedkerarbejde,

nyt saavel som Reparation samt
Paalægning af Lenoleum, udføres
i By saavel som paa Land.

C. Hermansen,
Vestergade, Allinge.

Prøv vore gode

Kogecærter

Gudhjem Handelshus.

Margarine

Mønstedts højfine Produkt 55 Øre

O. C. TRANBERG,

Kunsthonning

Meget delikat, kolossalt billigt

O. C. TRANBERG,

Køb

al Tricotage her.
Vore anerkendte svære,
varme og fuldvægtige Kvaliteter
bringes i velvillig Erindring.

Andreas Thomsen

Biografen.

Søndag den 21. Oktober Kl. 8.

Manden uden Nerver.

Spændende Sensationsfilm
i 7 Akter.
I Hovedrollen Harry Piel.

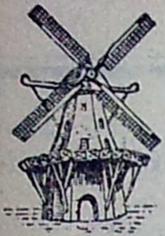
Felix som Jæger.

Morsom Tegnefilm.

Prøv at lade Dem klippe med den nye elektriske Maskine. Hurtig, reel Betjening.
O. H. Kjør,
Barber og Frisør, Hasle.

Sukker og Melpriserne er betydelig nedsatte.
J. B. Varjen, Allinge.

Mine gode Cykler anbefales. Reparationer udføres. Grammofoner og Plader m. m.
H. A. Hagedorn, Gudhjem.

Gudhjem Møllers Flormel er anerkendt som det bedste.

Honning Bornholmsk Bihonning i 1/2 og 1/4 New Zeland's do. Kilo Glas Extragod Kunsthonning i 1/2-kg. Ds.
J. B. Varjen, Allinge.

Kolonial-Varer

For at bedømme en Vares Købsværdi maa Kvalitet og Pris sidestilles — og ikke kun alene søge de billigste Priser.

Hos mig faar De Kvalitetsvarer til den rigtige Pris, da jeg har over 25 Aars Erfaringer i Indkøb.

H. GRAM, Gudhjem.

Bygnings-Artikler.

Brædder, Tagpap, Søm, Hængsler og Skruer anbefales.

Det bedste Opbevaringssted for Cement

i flere Miles Omkreds; — derfor altid findelt, reel Vare. Forhør om Prisen.

Jeg bringer gerne Cementen
H. GRAM, Gudhjem.

Køb Deres Ure hos

M. Michelsen, Gudhjem. Reparationer udføres.

E. Jul. Hansens Enke Sandvig. Paalægsforretningen anbefales.

Byggryn

af nyt Byg til nedsatte Priser. Føres i grove, mellemfine fine og valsede

J. B. Varjen, Allinge.

Stue- & Vækkeure,

Lommeure, Herre- og Dame-Armbaandsure, Urkæder og Urarmbaand i stort Udvalg

Conrad Hansen, Tlf. Allinge 140.

Marmelade

Hindbær, Orange, Æble. Ima Blandet Frugtmarmelade sælges i løs Vægt til billigste Pris

J. B. Larsen,

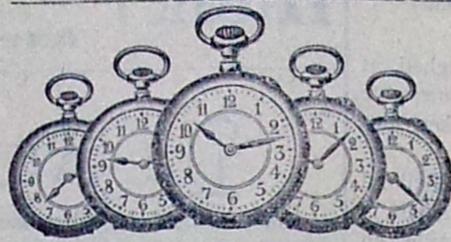
Hasle Snedker- og Bygningsforretning.

Største Lager af Ligkister, Ligstøj og Ligsenge. Tlf. Hasle 35.

BRODRENE ANKER, HASLE.

JERNSTØBERI & MASKINFABRIK.

Alt til Faget henbørende anbefales.

Gode, nøjagtiggaaende

Ure

Gaver i Sølv, Plet, Smykker, Brillor og Pincenez. Gravering udføres.

Rich. Nielsen.

Klædninger og Ulstre

føres i bedste Forarbejdning og udelukkende Kvalitetsvarer.

Man faar saaledes en Klædning, der holder Faconen og er stærk. (Vi fører intet tysk Kram.)

Den saltvandsægte Sweater og svære Fiskerbukser billigst her. — Største Udvalg i moderne Pullower og Herreveste med og uden Krave.

Eneforhandling af „B O W“ Slips.

Andreas Thomsen.

NORDBORNHOLM læses i alle Hjem!

og egner sig derfor bedst for Avertering. Foreninger kan benytte Bladet som Medlemsblad. Alle Bekendtgørelser om Møder og Generalforsamlinger optages billigst, og Referater optages gratis. Benyt derfor „Nordbornholm“ som Medlemsblad, vort Blad er upartisk.

Elegante Nyheder

Kjoler, Winterkaaber, Hatte

er hjemkommet til billigste Priser

GEORG JØRGENSEN, Tlf. GUDHJEM 58.

En sort Dame-Skindpels

(lidt brugt) er til Salg ved Henv. „Irma“, Hasle.

En Ko, der skal kælte 5. Kalv den 8. Nov. og som har bestaaet Tuberkulinprøven er til Salg hos N. J. Pedersen, Myrenhøj, Olsker.

En Dynamo til en Berco-Lygte er tabt mellem Olsker Brugs og „Hjemly“ Rutsker. Bedes afl. i „Hjemly“, Rutsker eller Jens Olsen, Strandg. Sandv.

Enspænder-Fjedervogn, saa god som ny, med 2 Sæder, er billig til Salg.

Emil Andersen, Nydammen.

Varm Blodpølse

førstkommende Fredag fra Kl. 12. Johanne Hansen.

Hus til Salg.

Et godt 3 Fags er billig til Salg. Styrn. Holm, Brogade, Allinge.

De søger

maaske en ny Efteraars- og Vinterfrakke til Dem selv eller Deres lille Pige.

En Frakke

der skal tilfredsstille Dem, maa forene et fikst og moderne Snit med prima Stof og bedste Forarbejdning.

Til en rimelig Pris

finder De denne Frakke i Magasin du Nord's store og righoldige Udvalg, der altid er forsynet med de sidste Nyheder i Faconer og Stoffer.

Victor Planck, Allinge.

Jagten

aflyses hos Jens Lund, Klemens.

Al Jagt

paa Vang Stenhuggeriers Grunde aflyses.

Jagten aflyses

paa Hyldegaard, Olsker. Løsgaaende Hunde fjernes. Lejeren.

Al Jagt

er forbudt paa Vævergaards Grund

KLIDOL er et eneste Middel mod Skæl og Haaraffald!

Eneforhdl. for Bornholm:

O. H. Kjør, Barber og Frisør, Hasle.

Hjemmelavet

Blodbudding

faas varm hver Fredag Middag.

A. Lyster
Telefon Hasle Nr. 74.

Kogearter.

Nye, letkogende gule Ærter

Nye Flækærter
Hele, afskallede Victorieærter
Grønne Linser
Brunne Bonner
Hvide Bonner

Hollandske grønne Kogearter
Nye, tørrede russiske Ærter
Alt sælges til billigste Priser.

J. B. Larsen.

Billigt Arbejdstøj

og Undertøj kan De faa mange Steder. Men hvor ofte bliver De ikke narret, især naar De køber hos tilfældige Omløbere uden nogen som helst Garanti.

Vi har et prægtigt Lager af Arbejdstøj og Undertøj i fortræffelige Kvaliteter, og vore smaa Omkostninger og billige Husleje tillader os at sælge til virkelig smaa Priser, f. Eks.:

Svære Trojter, med lodden Vrang, store Nr., 1,78
Do. patenstrikkede Benklæder Nr. 1, 2,22.

I Habitter, Ulstre, Hatte, Huor, Skjorter, Slips og Sokker er vi vældigt godt sortet, og de gode Kvaliteter i Forbindelse med de virkelig smaa Priser gør, at vi har et meget stort Salg, og derfor altid kan yde Dem de allersidste Nyheder.

Manufakturhuset
HASLE

Klipfisk

Fin hvid. Ny Sending. billig Pris
J. B. Larsen.

Anton Jensens Cementstøberi, Gudhjem.

Tagsten, Mursten, Rør, Cementvarer

Johs. Marcussen,

Skotøjsforretning — Hasle. Efteraarsvarerne er hjemkomne.

Pil Sæsonen

anbefales mit nye Lager af moderne Hatte til ældre og yngre Damer samt Børnehatte. Stort Udvalg i Broderier.

Hedvig Marckmann, Tlf. Hasle. 90.

Soveværelser

Borde og Stole

Tlf. n. 13 L. PIHL Klemensker.

Gaa ikke over Aaen efter Vand

Køb Deres Forbrug af Sodavand fra

Mineralvandsfabriken
BORNHOLM

Sandvig Telefon 25

Lad Dem fotografere hos P. Anker Poulsen.

Plader og Film fremtaldes og topieres. — Forrettelser udføres. Telefon Hasle 66.

„Hallelyst“ Allinge

Fra Planteskolen anbefales:

Frugttræer, Frugtbuske, Roser m. m.

M. Kr. Kofod, Tlf. Sandvig 6 og 47.

FLÆSK,

Kød og Pølser

modtages til Røgning hos Slagterm. Phillipsen, Sandvig.

Allinge Skæpereri

Optændningsbrænde altid paa Lager, billige Priser.

Tlf. 29. Geert Hansen

Allinge Teglværk

anbefales.

Mursten, Teglsten, Drænrør.

Tlf. 127.

Ligkister og Ligsenge

altid paa Lager i alle Størrelser, og forskellig Udstyrelser og Priser.

Anton Sonnes Byggeforretning
Telefon Allinge 69.
Indehaver Chr. Sonne.

Klædesko

(de fleste med dobb. Gummisaal) Nr. 39—40 Pris 1,65 Kr.

Træskomager Larsen, ALLINGE.

Elletræsko

paa Lager.

Træskostøvel Nr. 40—43 Pris 11,50 Kr.
Træskomager Larsen.

Hjemmesko

Mange Kvaliteter i Klæde-, Plyds- og Skind med extra stærke Saaler til uheldigt billige Priser.

Træskomager Larsen, ALLINGE.

Johanne Hansens

Victualieforretning

anbefaler

hjemmelavet Fars, Medisterpølse, Lungepølse, Sylte og Leverpostej. Fersk, saltet og røget Flæsk.

Lindeplads - Allinge - Telefon 45

Ajletønder,

Saltkar og Skoldekar anbefales til billigste Priser.

Hasle Bøckerforretning, Tlf. Hasle 105.

Benmel.

Godt, tørt Benmel er til Salg. 10 Kr. pr. 100 kg. Tlf. 79.

Foderfelsesfabriken, Nykø.

Hasle Savværk

anbefales.

Affaldsbrænde sælges billigt.

Æbler

Nye tørrede Æbler til nedsat Pris

Extragode Madæbler 30 Øre Halvkilo.

Fine Spiseæbler til forsk. Priser.

J. B. Larsen

Boghandelen i Sandvig

har altid paa Lager et stort Udvalg i Bøger og Blade. — Musik-Instrumenter med alt Tilbehør. — Grammofonplader, som ikke kan brække. — Alt til billige Priser.

Johan Sørensen.

Faar man „ikke noget for det“?

Man faar ikke noget for det. Det er et Ræsonnement, der desværre er Menneskers i al Almindelighed.

Derligk to unge Karle og spredte Gødning; den ene gjorde sig den største Umage med Arbejdet, den anden tænkte kun paa at blive færdig i god Tid til Fyraften. „Du er dum, Anders“, sagde han til Kammeraten, „at du gaar der og piller ved det. Du faar ikke noget for det.“

Men Anders fik noget for det. En Husbond er ikke længe om at opdage, hvordan hans Karle er. To Aar efter anbefalede Anders' Husbond ham til Bestyrer paa en Landejendom. Den har han siden forpagtet, og han og hans dygtige Kone klarer sig godt og har et godt Hjem — det er jo heller intet Tilfælde, at en dygtig Mand faar en dygtig Kone.

Den anden Karl gaar som Daglejer og ejer intet.

Jo, man faar noget for godt udført Arbejde.

For det første faar vi noget af det bedste, der er til her i Verden, Arbejdets Glæde. Den gode Arbejder bliver næsten altid paa-skønnet; det er nemlig en Ting, der følger af sig selv. Og Bevidstheden om at have gjort sit Arbejde godt, er noget, intet Menneske med Agtelse for sig selv kan undvære.

Et lille kønt Vers rinder mig i Tanke; det lyder vist omtrent saadan:

Om du styrer Land og Rige,
gør din Pligt og gaa dit Skud.
Om du styrer Borg og Fæste,
eller kun din Husbonds Heste,
det er et for Himlens Gud.

Af E. A. i „Kold. Fkbl.“

Kakkelovne, sorte og emaillede.

Lageret er godt forsynet med Ovne i mange forskellige Stilarter og Størrelser, og da Fabriken stadig foretager Forsøg for at finde det mest brændselsbesparende og tillige søger at fremstille smukke, solide Ovne til billigst mulige Priser, kan jeg anbefale alle, som ønsker at købe en ny Ovn, at se mit Lager.

Kaminovne til et og flere Værelser **Petroleumsovne**, lugtfri og stærkt varmende.

Ovnforsatse i Messing og Nikkel. **Ovnskærme**, **Kulspande**, **Kaminspande** anbefales

P. C. Holm,
ALLINGE

Amatørfotografer.

Et værdifuldt Minde kan tit et af Deres egne Billeder blive. Et godt Resultat beror paa godt Materiale og sagkyndig Behandling. — Køb derfor Deres Forbrug af Foto-Artikler hos

Fotograf Kjeller, Allinge
ved Havnen. Telefon 4.

Forlovelsesringe anbefales.

Fin Graving — ikke Prikning.
Billige Priser.

Emil Westh.

**Ur- & Guldsmedeforretning
Hasle.**

Elegante Visitkort

50 Stk. med Navn 2 Kr.
Allinge Bogtrykkeri.

Kartoflens Næringsværdi.

(Aalborg Amts Ugeblad).

—o—

Det antages i Almindelighed, at de mest velmagende og nærende Kartoffler er de, der „moser“ under Kogningen.

Den franske Kemiker Balland ved Videnskabernes Akademi i Paris har imidlertid anstillet en Del Undersøgelser, som ikke bekræfter denne Antagelse, og han har ved samme Lejlighed fremdraget nogle ejendommelige Forhold.

Naar man ser bort fra Skallen, der jo kun udgør en lille Brøkdel af den hele Kartoffel, bestaar denne af 3 forskellige Lag, som til Dels kan skelnes, naar man holder en meget tynd Skive af en Kartoffel op for Lyset, men endnu bedre lader sig paavise ved Anvendelse af Røntgenstråler. Tætheden i disse 3 Lag er forskellig og tiltager indvendig fra udefter. De yderste, eller Barklaget indeholder forholdsvis mest Stivelse og mindre Mængde kvælstofholdige Stoffer, men i det inderste, Marvlaget, er Forholdet ganske det omvendte. Det mellemste Lag staar ogsaa i Sammensætningen midt imellem de andre.

Barklaget er mindre fugtigt, medens Marvlaget indeholder betydelig mere Vand. Vandmængden udgør gennemsnitlig 75 pCt. af Kartofflens Vægt, 20 pCt. er Stivelse og ca. 2 pCt. optages af kvælstofholdige Substanser.

Balland opgiver nu, at Kartofflens Næringsværdi og Betydning som Spise er desto større, jo flere kvælstofholdige Stoffer, der findes i den, og at den er rig paa Stivelse. Der kan i saa Henseende være stor Forskel paa Kartoffler, saaledes at de bedste Spisekartofler kan indeholde indtil 3 Gange saa højt et Forhold mellem Kvælstofsubstanser og Stivelse end Kartoffler af ringeste Værdi.

Kartoflens Værdi, eller rettere Godhed, maa altsaa bedømmes ved kemisk Analyse, men det træffer sig tillige saa heldigt, at Kogning af Kartoffler ogsaa giver Midler til deres Bedømmelse.

Det er bekendt, at nogle Kartoffler har Tilbøjelighed til under Kogningen at „udblæse“ sig og gaa i Stykker paa nogle Steder, eller helt koge ud, medens andre holder sig fuldkommen hele, selv naar Kartofflen er kogt mør. Tidligere antoges det, at Grunden til denne Udkogning skyldtes et højt Indhold af Stivelse, som udkvælede og foranledigede, at Kartofflen gik i Stykker.

De nyere Undersøgelser har imidlertid vist, at Kartofflens Holdbarhed under Kogningen afhænger af Indholdet af Æggehvide-stoffer. Naar disse forekommer i forholdsvis stor Mængde, beholder Kartofflen sin Form under Kogningen; men gaar den itu, tyder det paa, at Kartofflen kun indeholder Æggehvide i ringe Mængde.

Da Næringsværdien i høj Grad afhænger af Mængden af Æggehvide-stoffer, kan en Kartoffels Godhed praktisk talt prøves ved Kogningen, idet de bedste Sorter holder sig hele, medens de ringere Sorter gaar itu under Kogningen. O. Hein.

Husk!

Alle Kolonialvarer havest altid i de bedste Kvaliteter og billigste Priser.

Prøv mine prima Medisterpølser Hel- og Halvkilo Daaser.

Axel Mogensen, Tein.

De Averterende

anmodes høfligst om at indsende vort Tilgodehavende for Annoncer paa tilsendte Indbetalingskort, Postkonto Nr. 14146, hvilket er den billigste og bekvemteste Maade. Alle Indbetalingskortets 3 Dele maa være udfyldte ved Indbetalingen, men Deres Postbud vil være Dem behjælpelig hermed og modtage Beløbet + 5 Øre i Porto mod Kvittering paa Postbeviset.

Efteraarsvarerne er nu hjemkomne.

Stort Udvalg i færdige Habitter, Frakker og Ulsters. Nyheder i Hatte, Huer og Herrelingeri.

Mit **Skræderi anbefales.** Nye moderne Stoffer til Habitter, Frakker og Ulsters i stort Udvalg.

Chr. Westh's Herreekvipering og Skræderi, Allinge.

Nye Sendinger! - Nye Priser!

Bedste danske Kvalitet galvaniserede Vandspande, Baller, Kulkasser, Staatskovle, Spader, Læsegrebe, Roeoptagere, ekstragode Kornskovle, Meget solide, billige Roegrebe sælges i

Nordlandets Handelshus

Største Lager af færdige Klædninger

og Arbejdstøj samt prima amerikanske Overalls og Jakter fra 3,25 - 5,00. — Prima blaa Volskindsbentlæder og forst. andre Arbejdsbentlæder, Trøjer, Bluser og Skjorter. — Underbeklædning i Uld og Bomuld til voksne og Børn. Bestillinger paa Klædninger efter Maal. 1ste Kl. Arbejde til billigste Pris. Alltid bedste Kvalitet og største Udvalg i Tricotage og Udgarn.

Akøletøj og Klæde. **Jens Hansen Allinge.** Vævstoffer og Bomuldstøj.

SKANDINAVIEN AMERIKA LINIE

Eneste direkte Ruter fra København til New York og Canada med regelmæssig Afgang flere Gange hver Md. Til Canada Ingen Pasvisering og Linlens egne Folk modtager Passagererne i HALIFAX og WINNIPEG. Ved Ankomst til Canada kan Arbejde anvises til Landarbejdere, gifte og ugifte, samt til unge Piger.

Illustrerede Maanedstager med alle Oplysninger faas gratis fra Passager-Afdelingen, KONGENS NYTORV 2, København K. eller hos:

Bogtr. Reiffers, Ronne, Bogtr. Gornitzka, Rega, Edd. Peterfen, Svaneke, Bogtr. D. Gornitzka, Allinge, Fotograf P. Anfer Poulsen, Hasle

Vi køber det bedste Korn

og betaler høje Priser for sunde, fejlfri Varer.

Korn modtages som Betaling for alle Slags Varer, som købes hos os — ligefra Kul, Brædder, Foderstoffer, Kolonialvarer til Knap-penaale, og Afregningen vil altid blive tilfredsstillende for Køberen.

Nordlandets Handelshus.

Vi beialer stadig den store Overpris for **frisklagte, rene Æg** og beder om Levering hver Uge.

Nordlandets Handelshus.

Nye Sendinger af

Emaillede og sorte, lave Murgryder

Emaillede og monjemalede Vaske. Ovnror, Fyrdøre Reusedore, Riste i mange Størrelser.

Vi sælger til de nye, laveste Priser.

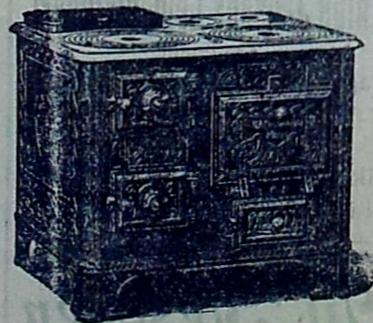
Nordlandets Handelshus.

Priserne paa de nye Sendinger amerikansk og dansk **Flormel** og dansk **Sukker** er betydelig lavere og billigst i

Nordlandets Handelshus.

Store og smaa Størrelser af
Emaillede Kogeovne
og
Slebne sorte Kogeovne.

Morsø Regulerings-Komfurer

med stor, støbt Stegeovn, støbt Vandgryde — og meget sparsomme med Brændsel. De nye Sendinger fremvises gerne. Priserne ere betydeligt nedsat, og sælges billigst muligt pr. Kontant.

Nordlandets Handelshus,

Det bedste Vinterbrændsel sælges!

Store renharpede Derbyshire Ovnkul
Store renharpede Schlesiske Ovnkul
Hele Skandia Brikketter a 60 kg pr. hl
London Beckton Gaskoks a c. 50 kg pr. hl
Kunste engelske Gaskoks a c. 40 kg pr. hl
Gode engelske Smaakul sælges a 150 Øre pr. hl

Ved Køb af 12 Hektoliter pr. kontant sælges billigst og frit tilkøbt i Byerne.

Nordlandets Handelshus.

Harald Jørgensen,

Tlf. 13.

Gudhjem.

Tlf. 13.

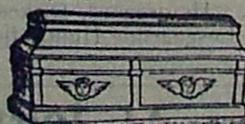
Kolonial, Vin, Tobak, Cigarer, Konserves.

Udsalg fra Slagteriet.

Alltid friskt fra Køleskab.

Kofoed & Mortensen Byggefóretning

Tlf. All. 77

Tlf. All. 76

Ligkister og Ligstøj.
Stort Lager.

Allinge nye Møbelmagasin

Havnegade 53. (forh. Købm. Vald. Jørgensens Ejend.)

Stort Udstillings- og Prøvelager af Sofaværelser, Spise-stuer, Herreværelser, Dagligstuer og enkelte Møbler.

Credit indrømmes fra 5 Kr. og op. Stør Rabat pr. Kontant

10 Aars Garanti

Peter Emil Holm.

10 Aars Garanti.